

СЕКЦІЯ 3

ДИСПРОПОРЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ

СУПЕРЕЧНОСТІ ПРОЦЕСІВ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ЗАХІДНИХ ЕКОНОМІСТІВ

В. П. ДУБІЩЕВ, д-р. екон. наук, проф.,
проф. кафедри економічної теорії та економічної кібернетики
*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
м. Полтава, Україна*

І. А. ОСТРОВСЬКИЙ, канд. екон. наук, доц.,
доц. кафедри економічної теорії та міжнародної економіки
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна*

Пандемічна криза має наслідки на різних рівнях світової економіки, зокрема, на мезоекономічному рівні. Суперечності бюджетування субнаціональних суб'єктів знайшли певне відображення в працях класиків західної економічної думки.

Теоретичні засади бюджетної децентралізації започатковані в працях Ч. Тібу, У. Оутса, Е. Бракко, В. Танзі, А. Аристовника та інших дослідників.

Зміст моделі Ч. Тібу полягає в тому, що конкуренція податкових юрисдикцій сприяє більш оптимальному розподілу ресурсів усередині країни. Мобільні домашні господарства та фірми вибирають більш сприятливу для них юрисдикцію з метою мінімізації податкового навантаження. Передача низки фіскальних повноважень субнаціональним органам влади може привести до посилення конкуренції і більш оптимального розподілу [1].

У. Оутс зазначав, що добробут суспільства підвищується, якщо блага надаються саме на тому рівні, де його ефективність вища. Подібна максимізація забезпечується за рахунок того, що рівень виробництва в різних територіальних одиницях відрізняється. При централізованому розподілі держава уніфікує ці територіальні одиниці, у підсумку ефективність наданих благ знижується. Позитивний ефект децентралізації також пов'язаний з тим, що орган місцевого самоврядування володіє більшою інформацією щодо місцевої специфіки і має краще уявлення щодо необхідного розподілу блага на даному рівні. Таким чином, децентралізація фіскальних повноважень – це благо, здатне привести до зменшення розміру центрального уряду, що означає зменшення податкового тягаря за рахунок росту конкуренції податкових юрисдикцій.

Міжбюджетні трансферти у західній економічній науці називають міжбюджетними грантами. Вони можуть мати умовний чи безумовний характер. У. Оутс відзначав, що застосування умовних чи безумовних

міжбюджетних трансфертів виправдовується загальною економічною ситуацією та потенційними вигодами учасникам таких відносин. Так, умовні трансферти раціонально застосовувати в тому разі, якщо фінансування виробництва місцевих послуг гарантує переваги не лише реципієнту, а й донору фінансових ресурсів. Але безумовні трансферти отримує безпосередньо реципієнт-аутсайдер з метою фіскального вирівнювання [2, с. 1127].

Для кількісної оцінки на рівні окремої економіки можливе використання різних методик, зокрема, підходу А. Аристовника щодо індексу фіскальної децентралізації, який складається з двох субіндексів: індексу самозабезпечення та індексу важливості субнаціональних бюджетів [3].

Індекс самозабезпечення I_s розраховують за формулою:

$$I_s = \frac{\sum_{k=1}^n LI_k}{\sum_{k=1}^n LE_k}, \quad (1)$$

де LI_k – доходи місцевих і територіальних бюджетів;
 LE_k – видатки зазначених бюджетів.

Індекс важливості субнаціональних бюджетів I_i має вигляд:

$$I_i = \frac{\sum_{k=1}^n LE_k}{TE}, \quad (2)$$

де LE_k – видатки місцевих і територіальних бюджетів;
 TE – загальні видатки консолідованого бюджету.

Підсумковий індекс фіскальної децентралізації I_d є середнім геометричним індексів I_s і I_i :

$$I_d = \sqrt{I_s} \times I_i. \quad (3)$$

Ухвалюючи значення від 0 (абсолютна централізація) до 100 (абсолютна децентралізація), індекс показує, до якого полюса прямує фіскальна система тієї або іншої країни.

В якості джерела даних з фіскальної децентралізації можна використовувати базу даних ОЕСР «Fiscal Decentralization Database» [4]. Її використання доводить, що сприятлива макроекономічна ситуація 2015-2019 рр. стимулювала поширення процесів фіскальної децентралізації. Навпаки, пандемічна криза погіршила умови субнаціональних суб'єктів.

Література:

1. Tiebout C. An Economic Theory of Fiscal Decentralization. NBER, Public Finances, Needs, Sources and Utilization. Princeton (Univ.Press).1961. P.79–96.
2. Oates W. E. An Essay on Fiscal Federalism. Journal of Economic Literature. 1999. Vol. 37. № 3. P. 1120–1149.
3. Aristovnik A. Fiscal Decentralization in Eastern Europe: a Twenty-Year Perspective. URL: <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/39316/> (дата звернення: 31.01.2022).

4. Fiscal Decentralization Database / OECD official website. URL: <https://www.oecd.org/tax/federalism/fiscal-decentralisation-database> (дата звернення: 31.01.2022).

THE PROBLEM OF DISPROPORTIONALITY OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRIES IN THE WORLD AS AN OBSTACLE TO THE EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF THE SUSTAINABILITY CONCEPT

L. V. KOROLCHUK, PhD in Economics, Docent,
Associate Professor at the Department of International Economic Relations
Lutsk National Technical University, Lutsk, Ukraine

In today's world, the concept of sustainable development is considered universal, as it was adopted by 189 countries during the 70th session of the UN General Assembly in New York in September 2015, as set out in the document "Transforming our world: the sustainable agenda development until 2030"[1]. This concept provides a clear focus of the world economy on sustainable development, namely: economic growth with a low degree of involvement of natural resources in the economic system; transition to a green, low-carbon economy with a predominance of renewable energy and eco-innovation in industry; development of a circular, closed economy aimed at zero-waste production, recycling and extending the life cycle of goods, etc.

However, anti-globalization movements in the world, aggravation of global problems and contradictory experience of green economy development in Ukraine, which, in our opinion, is characterized by lack of strategic integrated approach to this issue, and instead - fragmentary practice of waste sorting more expensive green tariff for electricity produced by solar power plants, which makes the issue of economic benefits for consumers open, increase scientific interest in the problem of determining the degree of readiness of countries around the world to transition to sustainable development.

Successful implementation of the concept of sustainable development involves the participation of all countries in this process, because the problem of preserving the planet can not be solved by one or several even the most powerful states, but whether all countries are equally ready for such transformations, or equally benefit from sustainable development remains unexplained. Given the fact that the proportionality of socio-economic development of the world has never been discussed before, and many scholars agree that the benefits of globalization are reaped only by the richest countries in the world, the so-called globalist countries, in this case the hypothesis that the world's leading states with a high standard of living are more involved in sustainable development, whose dominant needs of the population, according to the theory of needs, are not primary basic physiological needs, but much higher in the hierarchy, which allows them to actively participate in processes greening the economy to save our planet for future generations.